

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.8.1.25>

ZNACZENIE ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH W DOKTRYNIE PRAWA KARNEGO

Nataliia Vysotska

*aspirant Katedry Prawa Karnego, Karno-Wykonawczego i Kryminologii
Akademii Państwowej Służby Penitencjarnej (Czernihów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-0773-4379

e-mail: vnv7621@gmail.com

Oleksandr Zvenyhorodskiy

kandydat nauk prawnych,

*docent Katedry Prawa Karnego, Karno-Wykonawczego i Kryminologii
Akademii Państwowej Służby Penitencjarnej (Czernihów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-1386-4919

e-mail: zam150263@gmail.com

Adnotacja. Publikacja zawiera przegląd zmian w ustawodawstwie karnym Ukrainy w sprawie wprowadzenia nowej instytucji środków ograniczających w prawie karnym Ukrainy, podkreśla sekwencję działań ustawodawcy, których celem jest stworzenie skutecznego zestawu narzędzi zapewniających efektywną ochronę praw człowieka. Przeanalizowano problem proporcjonalności karno-prawnej „odpowiedzi” na przemoc domową, ustanowienia rozsądnego stosunku między celem, który powinien zostać osiągnięty poprzez wprowadzenie w sekcji XIII-1 Ogólnej części Kodeksu Karnego Ukrainy środków ograniczających, i środkami jego osiągnięcia.

Udzielono oceny prawnej środków tymczasowego ograniczenia praw lub powierzenia obowiązków osobie w aspekcie przeciwdziałania przemocy domowej z punktu widzenia przynależności branżowej podobnych pod względem treści ograniczeń i obowiązków, a także konsekwencji ich niewykonania. Rozważono podstawy stosowania tych środków, określenie stopnia zagrożenia publicznego popełnionego przez sprawcę czynu, biorąc pod uwagę jednoczesne zmiany w przepisach.

Należy zauważyć, że potrzeba legislacyjnego rozwiązania tych samych środków ograniczających w rozumieniu Kodeksu Karnego Ukrainy i innych skodyfikowanych aktów, w celu poprawy i określenia jasnego mechanizmu stosowania w skazaniu osoby za przestępstwo związane z przemocą domową.

Słowa kluczowe: Środki ograniczające, środki karno-prawne, prawo karne, przemoc domowa, odpowiedzialność prawna, prawa człowieka.

THE VALUE OF THE RESTRICTIVE MEASURES IN THE DOCTRINE OF CRIMINAL LAW

Nataliia Vysotska

*Postgraduate Student at the Criminal Law, Criminal and Executive Law and Criminology Department
Academy of the State Penitentiary Service (Chernihiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-0773-4379

e-mail: vnv7621@gmail.com

Oleksandr Zvenyhorodskiy

Ph.D. in Law,

*Associate Professor at the Criminal Law, Criminal and Executive Law and Criminology Department
Academy of the State Penitentiary Service (Chernihiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-1386-4919

e-mail: zam150263@gmail.com

Abstract. In the article, the author does research in the field of the changes in the Ukrainian criminal legislation as to implementation of the new restrictive measures in the Ukrainian criminal law. The author highlights the sequence of legislator's actions aimed at conducting the effective complex of measures, which provide potent human rights protection. In the article, the author analyzes the problem of proportionality of criminal and legal “answer” to domestic violence, of determination of the adequate co-relation between the aim, which should be achieved by the implementation of the restrictive measures to the Chapter XIII-1 of the Criminal Code of Ukraine and avenues of its accomplishment. The author gives the legal assessment of the measures as to temporary rights restriction or placing of the duties on a person in the aspects of domestic violence resistance in view of the branch affiliation of the analogical restrictions and duties as well as to the consequences of their non-compliance. The author also considers the grounds of these measures application, determination of the public danger degree of the action committed by the offender, and expediency of simultaneous

amendments in the legislation. The author emphasizes the necessity of the legislative regulation of the similar restrictive measures in the content by Criminal Code and other Codes aimed to improve and determine the specific mechanisms of their applying while convicting a person for a crime connected with domestic violence.

Key words: restrictive measures, criminal and legal measures, criminal legislation, domestic violence, legal responsibility, human rights.

ЗНАЧЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ У ДОКТРИНІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Наталія Висоцька

аспірант кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології

Академії Державної пенітенціарної служби (Чернігів, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-0773-4379

e-mail: vnv7621@gmail.com

Олександр Звенигородський

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології

Академії Державної пенітенціарної служби (Чернігів, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-1386-4919

e-mail: zam150263@gmail.com

Анотація. Публікація містить огляд змін до кримінального законодавства України щодо запровадження нового інституту обмежувальних заходів у кримінальному праві України, висвітлено послідовність дій законодавця, метою яких є створення дійового набору інструментів, що забезпечує ефективний захист прав людини. Проаналізовано проблему пропорційності кримінально-правової «відповіді» на домашнє насильство, встановлення розумного співвідношення між метою, яка має бути досягнута шляхом запровадження у розділі XIII-1 Загальної частини Кримінального кодексу України обмежувальних заходів, та засобами її досягнення.

Надана правова оцінка заходам щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на особу в аспекті протидії домашньому насильству з точки зору галузевої приналежності аналогічних за змістом обмежень та обов'язків, а також наслідкам їх невиконання. Розглянуто підстави застосування цих заходів, визначення ступеня суспільної небезпеки вчиненого кривдником діяння, враховуючи одночасне внесення змін до законодавства.

Наголошено на необхідності законодавчого врегулювання однакових за змістом обмежувальних заходів за КК України та іншими кодифікованими актами з метою удосконалення та визначення чіткого механізму застосування під час засудження особи за кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством.

Ключові слова: обмежувальні заходи, кримінально-правові заходи, кримінальне законодавство, домашнє насильство, правова відповідальність, права людини.

Вступ. Домашнє насильство в Україні довгий час залишалося серйозною проблемою та поширеним кримінальним правопорушенням, кількість якого з кожним роком тільки зростала. В той же час через відсутність ефективних механізмів захисту, обмежень та покарання кривдників жертви не відчували себе в безпеці, держава не забезпечувала належним чином охорони їх прав.

6 грудня 2017 року в процесі реалізації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (далі – Стамбульська конвенція) Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», що започаткувало низку законодавчих змін у контексті боротьби з домашнім насильством.

Важливим зрушенням стало доповнення Кримінального кодексу України (далі – КК України) обмежувальними заходами, що застосовуються до осіб, що вчинили кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насиллям. Вказані заходи значно розширили можливості правового впливу на правопорушників та захисту жертв домашнього насилля. Розкриттю сутності обмежувальних заходів та їх значення для доктрини кримінального права і присвячена ця стаття.

Стан дослідження. Дослідженням кримінально-правових заходів, зокрема обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, підстав та юридичних наслідків їх застосування займалися низка науковців: В.К. Гришук, О.О. Дудоров, О.В. Козаченко, М.І. Панов, В.О. Туляков, М.І. Хавронюк та інші. Однак площина вивчення суто обмежувальних заходів залишається незаповненою повністю, мало уваги приділяється комплексному їх дослідженню у доктрині кримінального права, що також зумовлює актуальність цієї статті.

Основа частина. Законодавство України приведено до світових практик забезпечення недопущення та боротьби з проявами насильства, що знайшло своє втілення у Законі України від 06 грудня 2017 р. № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому

насильству та боротьбу з цими явищами» (Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>) та Законі України від 07 грудня 2017 р. № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України, 2018: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>).

Загальна частина КК України була доповнена новим розділом XIII-1 – «Обмежувальні заходи», в якому йдеться про заходи, які застосовуються в інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених КК України, від кримінальної відповідальності чи покарання (Кримінальний кодекс України, 2001: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>).

З урахуванням зазначених змін у новій редакції було викладено статті 134, 152 та 153 КК України, якими, відповідно, доповнено кодекс стосовно відповідальності за домашнє насильство.

Слід зазначити, що насильство визначається, як застосування силових методів або психологічного тиску за допомогою погроз, свідомо спрямованих на слабких або тих, хто не може чинити опір (Чепа, 2010: 145).

Відповідно до офіційної позиції Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) причини насильства частково зумовлені біологічними та іншими факторами, які дають підстави стверджувати про певну схильність деяких людей до агресії, однак частіше за все ці фактори взаємодіють з сімейними, суспільними, культурними та іншими факторами зовнішнього характеру і таким чином створюють ситуацію, в якій виникає насильство (Всемирная Организация Здравоохранения, 2002: <https://www.who.int/publications/list/9241545615/ru/>).

З огляду на вищезазначене домашнє насильство може мати форму як активних дій (нанесення побоїв, знищення майна, позбавлення житла, їжі, одягу, документів, приниження, переслідування тощо), так і бездіяльності, тобто пасивної поведінки особи, коли вона не вчиняє дій, які могла та повинна була чинити задля запобігання настанню шкідливих наслідків (ненадання допомоги члену сім'ї, який перебуває у небезпечному для життя становищі) (Міністерство освіти і науки України, 18.05.2018: 51).

Важливо зазначити, що діяння визнається насильством лише тоді, коли воно порушує вимоги чинного законодавства і призводить або може призводити до порушення конституційних прав і свобод. Відповідно, КК України було доповнено ст. 126¹, якою передбачено кримінальну відповідальність за домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи.

Слід зазначити, що насильство є однією з найбільш розповсюджених та небезпечних форм порушення прав людини. Дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству незалежно від факту спільного проживання поширюється на подружжя, осіб, пов'язаних родинними відносинами, колишнього подружжя, осіб, які мають спільну дитину, батьків, дітей, братів, сестер, інших родичів.

Зазвичай найбільше страждають від насильства жінки, діти та люди похилого віку, які пов'язані спільним побутом та мають взаємні права та обов'язки з кривдником. Таким чином, домашнє насильство є явищем поширеним та складним для протидії. Насильство в сім'ї або родині притаманне багатьом державам, попри їх позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах.

Позитивним кроком щодо удосконалення кримінального законодавства є запровадження таких кримінально-правових заходів, як обмежувальні заходи, які за своєю природою збільшують обсяг кримінально-правових наслідків, що застосовуються до особи, винної у вчиненні домашнього насильства.

Отже, слід констатувати, що суспільні відносини змінюються, як змінюється і світогляд на систему заходів кримінально-правового впливу, які за своєю природою не містять ознак покарання, разом з тим їх сутність полягає у застосуванні обмежень, визначених КК України. Е. Феррі, керуючись ідеєю, що, окрім покарання, необхідно шукати нові заходи впливу, які були б спроможні захистити суспільство від злочинних посягань, розробив концепцію соціального захисту. Відповідно до неї потенціал суспільства у протидії злочинності має бути спрямованим на захист суспільства від соціально-небезпечних елементів – теорію так званих кримінальних заступників, задля чого суспільство має розробити низку заходів для нейтралізації осіб, що перебувають у «небезпечному стані», тобто індивідів, які є небезпечними для суспільства (Феррі, 1908: 214).

Дослідження М.І. Хавронюка свідчить про історичний прогрес кримінального законодавства щодо кримінально-правових заходів, які застосовуються до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, в основу якого покладено такі висновки:

- відмова від кваліфікованих (жорстоких) видів смертної кари, калічницьких та інших тілесних покарань, каторжних робіт;
- значне витіснення тюремного ув'язнення штрафом та іншими майновими покараннями, обов'язковими роботами;
- введення пробації, інших видів так званого умовного покарання;
- вилучення неповнолітніх зі сфери загального кримінального права;
- загальна заборона смертної кари і будь-яких покарань, які можуть завдати фізичних страждань або принизити людську гідність;

– більш широкий спектр покарань, альтернативних позбавленню волі;

– трансформація окремих видів покарань в інші примусові заходи, які не є покаранням (Хавронюк, 2013: 6).

Стамбульська конвенція передбачає широкий перелік дій, спрямованих на подолання домашнього насильства, отже і Україна, приймаючи відповідні зміни до національного законодавства, прагнула створити дієвий набір інструментів, який забезпечує ефективний захист прав людини.

Законом «Про запобігання та протидію домашньому насильству» передбачено спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, серед яких є обмежувальний припис, що передбачає заходи тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків, які за змістом є майже аналогічними обмежувальним заходам, передбаченим КК (Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України, 2018: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>).

Згідно з положеннями ч. 3 ст. 3 КК України кримінальна протиправність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки КК України (Кримінальний кодекс України, 2001: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>).

Передбачені КК України обмежувальні заходи призначаються судом у зв'язку з призначенням особі за кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством, покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, також передбачено їх призначення у зв'язку зі звільненням від кримінальної відповідальності чи покарання, за невиконання яких встановлено кримінальну відповідальність.

Відповідно, ст. 76 КК України була доповнена частиною другою, що передбачає покладення на засуджених за кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством, інших обов'язків та заборон, передбачених ст. 91-1 КК України, яка містить вичерпний перелік обов'язків, які можуть бути покладені на особу (Кримінальний кодекс України, 2001: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>).

Враховуючи застосування у ч. 2 ст. 76 КК України словосполучення «може покласти», можливе її тлумачення щодо наділення суду правом застосування визначених обов'язків та заборон, визначених ст. 91-1 КК України.

Звернімо увагу на те, що чинне законодавство про кримінальну відповідальність являє собою один кодифікований закон – КК України, що є єдиним джерелом кримінального права і ґрунтується на Конституції України та загальноновизначених принципах і нормах міжнародного права, як це передбачено ч. 1 ст. 3 КК України, а отже, будь-які інші нормативно-правові акти не входять до системи кримінального законодавства.

Законодавець, приймаючи відповідні зміни, створив відповідну модель застосування КК України під час вчинення домашнього насильства. Водночас породжується проблема пропорційності кримінально-правової «відповіді» на домашнє насильство, яка вимагає встановлення розумного співвідношення між метою, яка має бути досягнута, та засобами її досягнення, а отже, межа втручання держави в реалізацію прав особи є надзвичайно важливим аспектом у справах про домашнє насильство.

Варто зауважити, що законодавчо врегульовано, що суд (суддя) повинен оцінити різноманітні фактори, що мають значення для вирішення справи, при цьому пункт 9 частини першої статті 1 згаданого Закону передбачає, що оцінка ризиків – це оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи (Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України, 2018: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>).

Доповнивши КК України ст. 126-1 «Домашнє насильство», законодавець також передбачив у деяких складах кримінальних правопорушень кваліфікуючу ознаку «вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах», передбачив у ст. 67 КК України обтяжуючу обставину – «вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах» (п. 6-1 ч. 1 ст. 67 КК України), та розширив зміст п. 6 ч. 1 ст. 67 КК України за рахунок «вчинення кримінального правопорушення <...> у присутності дитини».

Відповідно, створено інститут обмежувальних заходів для осіб, які вчинили домашнє насильство (ст. 91-1 КК України), передбачено у ст. 76 КК України «Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням» можливість застосування до таких осіб, що засуджені за кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, обмежень та заборон, згідно зі ст. 91-1 КК України, яка містить вичерпний перелік обов'язків, які можуть бути покладені на особу. Законодавець ввів також ст. 390-1 КК України «Невиконання обмежувальних заходів, або обмежувальних приписів, або непроходження програми для кривдників» (Кримінальний кодекс України, 2001: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>).

Призначення обмежувальних заходів передбачено як ст. 91-1 КК України, так і ч. 6 ст. 194 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Слід зазначити, що однакові за змістом обмежувальні заходи застосовуються за різних умов і підстав, на різних стадіях кримінального провадження.

Передбачені КПК України обмеження застосовуються до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. Своєю чергою під підозрюваним, відповідно до ч. 1 ст. 42 КПК і з урахуванням змісту ч. 5 ст. 469 КПК, слід розуміти особу, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК, повідомлено про підозру, а обвинуваченим (підсудним) – особу, обвинувальний акт щодо якої передано до суду в порядку, визначеному законом (ч. 2 ст. 42 КПК). Статус особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження,

законодавець пов'язав із відповідною стадією провадження – особа має статус підозрюваного на стадії досудового розслідування, обвинуваченого (підсудного) – під час судового провадження у суді першої та апеляційної інстанцій (в разі оскарження судового рішення) (Кримінально-процесуальний кодекс України, 2013: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>).

На відміну від обмежувальних заходів, зазначених в КПК України, передбачені КК України застосовуються до особи, яка засуджена, тобто особа, яка визнана у судовому порядку винним у скоєнні кримінального правопорушення (зазвичай з призначенням відповідного покарання).

Заходи, передбачені ч. 2 ст. 26 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», ст. 21-5 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», призначаються судом в цивільному порядку за заявою постраждалої особи або її представника (Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України, 2005: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>).

Слід звернути увагу, що передбачені вказаними вище законами заходи є практично аналогічними за змістом, розмежувати їх можливо лише за підставами застосування, ступенем суспільної небезпеки вчиненого кривдником діяння та наслідками за їх невиконання, враховуючи одночасне внесення відповідних змін до низки законодавчих актів у зв'язку з прийняттям зазначеного закону.

А.М. Яценко в своїх працях стверджує, що заходи щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на особу в аспекті протидії домашньому насильству можуть мати різну галузеву приналежність: кримінально-правову (обмежувальні заходи), кримінально-процесуальну (запобіжні заходи), адміністративно-правову або цивільно-правову (спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству: терміновий заборонний або обмежувальний припис стосовно кривдника) (Яценко, 2014: 17).

З урахуванням викладеного постає питання обґрунтованості застосування у різних проявах та за різних обставин домашнього насильства однакових заходів. Це своєю чергою потребує удосконалення законодавства з метою правильного та пропорційного застосування норм. В цьому аспекті є послідовною практика Європейського Суду з прав людини, яка передбачає пропорційність інтересів як кривдника, так і потерпілої особи.

Важливим є те, що більшість із конкретних видів таких заходів, хоча і подібні за назвою, але різні за своїми змістовими ознаками. У зв'язку із вищезазначеним такі заходи необхідно послідовно удосконалювати за ступенем небезпеки вчинених дій кривдником, залежно від галузевої приналежності та необхідності правильного застосування на практиці.

Виникають питання щодо застосування відповідних заходів за КК України та їх зіставлення, обґрунтованість висновків, які покладаються в основу ухвалених рішень національних судів, оскільки одним із суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству є суди, судді так само мають дотримуватись відповідних засад, приймаючи рішення у справах, що стосуються домашнього насильства, які покликані передусім забезпечити безпеку особі, яка страждає від домашнього насильства та протиправних дій кривдника.

Внесені рішення до Єдиного державного реєстру судових рішень є підтвердженням правової невизначеності застосування однакових обмежувальних заходів, про що свідчить посилання у рішенні суду під час розгляду заяви про видачу обмежувального припису щодо кривдника: «Аналіз положень Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» дає підстави вважати, що обмежувальний припис за своєю суттю не є заходом покарання особи (на відміну від норм, закріплених у Кодексі України про адміністративні правопорушення та КК України), а є тимчасовим спеціальним заходом, виконуючим захисну та запобіжну функцію і направленим на попередження вчинення насильства та забезпечення першочергової безпеки осіб, з огляду на наявність ризиків, передбачених вищезазначеним законом, до вирішення питання про кваліфікацію дій кривдника та прийняття стосовно нього рішення у відповідних адміністративних або кримінальних провадженнях» (Рішення апеляційного суду Одеської області, 2018 р.: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78569630>).

За змістом резолютивної частини рішення було застосовано заборону перебування у місці проживання потерпілої, заборону наближатися до місця проживання, до робочого місця, до місця навчання, обмеження спілкування у будь-який спосіб особисто, за телефоном, засобами інтернет тощо, заборону вести листування, телефонні переговори та контактувати через інші засоби особисто і через третіх осіб, заборону переслідувати та у будь-який спосіб спілкуватися.

У контексті дослідження інституту обмежувальних заходів слушним буде зауваження, що підставами для накладення однакових обмежувальних заходів може бути суспільно небезпечне діяння, яке не є кримінальним правопорушенням (наприклад, адміністративне правопорушення), а також порушення невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, як це регламентовано ч. 1 ст. 4 Цивільного кодексу України.

Юридична логіка схиляє нас до висновку, що обмежувальні заходи у КК України з моменту їх врегулювання набули статусу заходів кримінально-правового впливу, оскільки зумовлені вчиненням кримінального правопорушення, хоча не є покаранням. З урахуванням наведеного наявність припису в межах розгляду справи у цивільному провадженні має бути підставою для порушення справи про адміністративне або кримінальне правопорушення, оскільки держава декларує нетерпимість до цього соціального явища, і тому кожен такий випадок повинний мати наслідком відповідну реакцію держави.

Застосування до осіб, які вчинили домашнє насильство, обмежувальних заходів, які є класичними заходами безпеки, оскільки їх метою є убезпечення або захист населення чи певної категорії осіб від

суспільно небезпечних проявів, має диференціюватися із урахуванням тяжкості вчиненого домашнього насильства.

Таким чином, обмежувальні заходи, які передбачені ст. 91-1 КК України та які застосовуються поряд з покаранням, не мають містити однакових за змістом обмежувальних заходів, передбачених іншими галузями права, що суперечить нормам ст. 3 КК України та породжує низку проблем, пов'язаних із майбутньою практикою їх застосування.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що у проаналізованому кримінальному законодавстві європейських країн регламентується низка обмежувальних заходів кримінально-правового характеру як правових наслідків вчиненого кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством. Регламентація обмежувальних заходів у новій ст. 91-1 КК України є наслідком імплементації положень Стамбульської конвенції. Адекватний стримувальний ефект у сфері протидії домашньому насильству може бути забезпечений лише реалізацією поряд із покаранням або замість нього альтернативних, інших заходів кримінально-правового характеру. Цивілізований світ вважає, що виключно таким чином можна захистити право людини на свободу від насильства. У зв'язку з цим регламентація обмежувальних заходів саме у КК України не може викликати особливих заперечень.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України № 2227-VIII від 06 грудня 2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII від 07 грудня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
3. Кримінальний кодекс України: Закон № 2341-III від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Українська психологічна термінологія: словник-довідник. За ред. М.-Л.А. Чепи. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. 302 с.
5. Всемирная Организация Здравоохранения. (2002). Насилие и его влияние на здоровье. Доклад о ситуации в мире. URL: <https://www.who.int/publications/list/9241545615/ru/>.
6. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству: Лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-5480 від 18.05.2018, 87 с.
7. Ферри Э. Уголовная социология, пер. с 5-го фр. изд.; под ред. и с предисл. С.В. Познышева ; пер. О.В. Познышева. Москва : В.М. Саблин, 1908. 615 с.
8. Хавронюк М. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають. *Юридичний вісник України: все про закони в одній газеті: загальнонаціональна правова газета*. 2013. № 21. С. 6–7.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон № 4651-VI від 13 квітня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
10. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України № 2866-IV від 8 вересня 2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
11. Яценко А.М. Застосування заходів кримінально-правового характеру. Монографія. Харків : НікаНова, 2014. 388 с.
12. Рішення апеляційного суду Одеської області № 496/5051/18 від 10 грудня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78569630>.

References:

1. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy z metoiu realizatsii polozhen Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu z tsymy yavyschamy [On the Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence]: Zakon Ukrainy № 2227-VIII vid 06 grudnia 2017 roku URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>. [in Ukrainian].
2. Pro zapobihannia ta protydiu domashnomu nasyilstvu [On Prevention and Combat Against Domestic Violence]: Zakon Ukrainy № 2229-VIII vid 07 grudnia 2017 roku URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>. [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy № 2341-III vid 5 kvitnia 2001 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukrainian].
4. Ukrainska psykholohichna terminolohiia [Ukrainian psychological terminology]: slovnyk-dovidnyk. Za red. M.-L.A. Chepy. Kyiv: DP "Informatsiino-analytychne ahentstvo". (2010). 302 s. [in Ukrainian].
5. Vsemyrnaia Orhanyzatsiia Zdravookhrameniia [World Health Organization]. (2002). Nasylye y eho vlyiane na zdorove. Doklad o sytuatsyy v myre. URL: <https://www.who.int/publications/list/9241545615/ru/>. [in Russian].
6. Metodychni rekomendatsii shchodo zapobihannia ta protydiu nasyilstvu [guidelines on preventing and combating violence], Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, № 1/11-5480 vid 18.05.2018, 87 s. [in Ukrainian].
7. Ferry E. (1908). Ugolovnaia sotsiologiia [Criminal sociology], per. s 5-ro fr. izd. 1905 r. ; pod red. i s predisl. S.V. Poznysheva; per. O.V. Poznysheva. Moskva : V.M. Sablyn, 615 s. [in Russian].
8. Khavroniuk M. (2013). Zakhody kryminalno-pravovoho vplyvu [The measures of criminal and legal influence]: yaki vony buvaiut. Yurydychnyi visnyk Ukrainy : vse pro zakony v odnii hazeti: zahalnonatsionalna pravova hazeta. Kyiv, № 21. S. 6–7. [in Ukrainian].

9. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedural Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy № 4651-VI vid 13 kvitnia 2012 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukrainian].
10. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv [On Ensuring Equal Rights and Equal Opportunities of Women and Men]: Zakon Ukrainy № 2866-IV vid 8 veresnia 2005 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>. [in Ukrainian].
11. Yashchenko A.M. (2014). Zastosuvannia zakhodiv kryminalno-pravovoho kharakteru [Criminal and legal measures like application]: monohrafiia. Kharkiv : NikaNova, 388 s. [in Ukrainian].
12. Rishennia apeliatsiinoho sudu Odeskoi oblasti [The Decision of the Court of Appeal of Odesa region] № 496/5051/18 vid 10 grudnia 2018 roku. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78569630>. [in Ukrainian].